

tes és tanulságos órákról, melyeket az ő lapjuk szerzett nekik.

A szerkesztőben nem hiányzik a jóakarát, az ügy szeretete arra nézve, hogy hova-tovább emelje a magyar diákok lapjának a színvonalát. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy a múlt évfolyam gazdag és változatos tartalma mennyire tetszett.

Az új évfolyamban is értékes elbeszélések, tanulságos ismeretterjesztő cikkek egész sora fog megjelenni.

Eredeti regényt a lap szerkesztője, *Gaal Mózes* írt. Czime:

A kegyelemkenyér.

Egy úri módhoz szokott, előkelő származású ifjúnak megkapó története ez. A ki készületlenül megy ki az élet nehéz iskolájába, s a viszonyok kényszerítő hatalma alatt megváltozik, erős, munkabíró férfúvá edződik.

Második regényünk *Verne Gyula* legújabb munkája:

A két Kip-testvér,

melyet *Zigány Árpád* avatott tolla fordított magyarra.

Az ismeretterjesztő közlemények közül első helyen főleglítettük *Jászay Rezső* dr.-nak «Utirajzai»-t, melyeket időről-időre közlünk gazdagon illusztrálva; továbbá *Szivos Béla* érdekes képeket írt a *majmok-életéből*, ezt is sorra fogjuk keríteni.

A középiskolai studium minden ágába vágó ismeretterjesztő közleményeink hivatva lesznek arra, hogy olvasóink ismeretkörét tágítsák; a társadalmi és irodalmi élet legkimagaslóbb jelenségeiről is beszámolunk esetről-esetre.

Rovataink maradnak a régiiek, s a mennyiben az iskola-világának megemlítésre méltó mozzanatai lesznek, azokról híven beszámolunk.

A *fejtörő* rovat változatosságára és tanulságos voltára szintén kiváló gondot fordítottunk; a megfejtők között hétről-hétre értékes könyvjutalmakat fogunk kioszolni.

Ezúttal ismételt és sürgősen kérjük előfizetőinket, hogy ismerőseik névjegyzékét a pontos címmel lapunk kiadóhivatalának beküldeni sziveskedjenek, hogy nekik mutatványszámokat küldhessünk.

A ki lapunknak tíz előfizetőt gyűjt, annak egy évig ingyen küldjük a «*Tanulók Lapját*», a ki tíznél kevesebb előfizetőt gyűjt, annak a kiadóhivatal értékes jutalomkönyvet küld.

A *Tanulók Lapjának* előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetési pénzeket legcélszerűbb postautalványon a «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatalának (Budapest, Franklin-Társulat IV. Egyetem-u. 4.) címén küldeni.

A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatala.

FRANKLIN-TÁRSULAT
KIADÁSA

MAGYAR
REMEKIRÓK

55 KÖTET

SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT:

240 KORONA

KÜLÖN:

Magyar Remekirók 220 kor.

Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkáiból.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes költeményei.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Koroda Pál.

Szigligeti Ede szinművei I. köt.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I.

Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I.

Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

Tompa Mihály munkái I.

Sajtó alá rendezte Léva József.

Garay János munkái.

Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Csiky Gergely szinművei.

Sajtó alá rendezte Vadnai Károly.

Minden könyvkereskedésben kapható.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. aúatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A KEGYELEMKENYÉR.

Regény az ifjúság számára. Írta. Gaal Mózes.

II.

Az instruktor.

A faluban volt egy iskola. Régen építették, gyakran reparálták, mégis rozoga egy épület volt. Ide jártak a falusi gyermekek, hogy a kántortanító megtanítsa őket betűt vetni, az öreg betűket olvasni. Ha valaki megtanult írni és olvasni, az sem volt nagy baj, ha nem tanult meg a téli hónapok alatt, tavasszal elment libát és malacot őrizni, kihajtotta apjának a két ökrét s jövő télen újra elküldötték az iskolába ha volt csizmája, ha nem volt, megint elmaradt a tudomány, melyet tulajdonképpen nem is a szegény emberek számára gondoltak ki a tudósok.

Szalánczy Ádám csak nem adhatta a fiát ebbe a falusi iskolába, hol a tanulók egy része a földön ült, a hasán fekvé irt a padlón, mert tíz pad nem elég arra, hogy száztíz gyerek helyet találjon benne. Aztán a levegő sem jó, a tanító derék ember, szép harsány hangon szokott énekelni, de nem arra való, hogy egy nagy úri fiút tanítson.

No meg a Szalánczyak mindig külön tanítót hozattak a házhoz, a ki úri nevelésű diák volt, tudott sokféle nyelven. Ez már így illett s Ádám úr ebből az utóbbi okból kerített Ádám úri mellé házi oktatót, vagy a mint mostanság szokták hívni: nevelőt.

A nagyságos asszony Pestről hozatta a ruháját, Ádám úr is innen hozatott nevelőt.

Igazán nagy szerencséje volt. Nem holmi parasztfiúból felesperedett, szegletes modorú diákat kapott, hanem egy kész gavallért. Vala-

hogy a jogon félben maradt úrfi volt, a kit egyik előkelő rokona ajánlott. Egy kicsit szegyenlette is ezt a kenyeret, de hát a gyomor nagy úr s hogysen valaki éhen haljon — inkább elmegy nevelőnek, még akkor is, ha a zsebkezdője csücskébe egynéhány ágú korona vagyon behimezve.

Csukány Tibor első tekintetre meghódította a szülők szívet. Kedves és előzékeny fiatal ember volt. Tudott jól tarokkozni, tudott izléssel tánczolni, hasznát lehetett az asztalnál is venni, mert pompásan ivott. Eljárt Ádám úrral kacászni, télen rókára, nyúlra, sőt medvére is. Sőt hébe-korba Ádám úrfival is foglalkozott. Hogy közvetlenebb legyen oktatásának a hatása, sietett a fiút felhatalmazni arra, hogy őt tegezze. Elvégre ez ősi magyar szokás, a ki pedig egy Szalánczy-ivadékot tanít, annak magyar szellemben kell azt tanítania.

Ádám úrfinak ez a tanítás nagyon kellemes volt. Egy madárlövő puskát kapott az apjától s gyakran egész délelőtt nem tettek egyebet, mint czélba lőttek. Ádám úrfi olyan kiváló ügyességre tett szert, hogy nemsokára jobban le tudott löni egy verebet, mint leírni azokat az utálatos, kacs-karingós betűket. A nevelő szükségesnek tartotta azt is, hogy a maga diák-korából egyes emlékezetes eseményeket meséljen el, a melyek igen épületesek voltak s legtöbbször akörül forogtak, hogy egyik vagy másik professzornak hogyan járt túl az eszén, hogyan szedte rá a kosztadó tanárt, a ki rendkívül jó ember volt, mert megengedte, hogy cigarettázzanak s házi mulatságok alkalmával bort is kóstoltatott velök.

Ezek mind igen mulatságos történetek voltak s mig Tibor az ő kis czimborájának mesélt, nem kellett tanítania.

Együtt lovagoltak ki mindennap a faluba, a

szomszéd városba. Ilyenkor Tibor bevitte czimboráját a vendéglőbe s egy-egy pohárka sört adott neki is kóstolóba. Szóval az úrfi nevelődött. Az udvarnál folyt a régi élet. Járta a sok vendégség, fogyott az igavonó marha, a zsellérek száma is megcsappant. Tíznek kedve kerekedett, pénzt vett fel a bankból, házat épített s kezdett a maga javára dolgozni. A zsellér-házak egyre-másra ürültek, no meg omladoztak.

Hát hadd ürüljenek, hadd omladozzanak. Egyet gondolt Ádám úr s a felebirtokát kiadta haszonbérbe a falusi gazdáknak. Kevesebb a gond vele, gondolta magában, aztán az igavonó barmokból is eladott, mert az is felesleges volt. Erre éppen égető szüksége lehetett, mert egy kis adósság lévén, azt a rendes időben kellett törlesztenie.

A kicsi adósság tulajdonképpen nagy adósság volt, de a nagy urak rendesen kicsinek nevezik, mert van birtokuk s az meggyőzi a terhet.

Az udvarnál mindennap több emberre főztek és terítettek, mint a hányan voltak. Hol az alispán, hol a főszolgabíró, hol a szomszédok egyike-másika vetődött oda ebéd- vagy vacsora tájban. A sok étel, ital elkelt s az udvarbeli hintó hol hozta, hol szállította az urakat.

A vén ház falai itt-ott kezdettek repedezni. Eső verte, szél tépte a zsindey-tetőt. A nagy kukoriczás kas egyik része beomlott, a csűrnek az oldalán pedig kezdettek a négyszögletű gerendák rothadni. Hanem az ilyesmit csodálatos módon senki sem vette észre, aminthogy az ember nem számlálja meg napról-napra, hogy hány szál ősz haja van ma s hány lesz egy hét múlva.

A parádés kocsis ruháján a zsinór is kopott, a czifra szüre is mállik, a hám is ócska, pedig a sárgaréz csattokat és karikákat buzgón tisztogatja kréta porral, eczettel, a mint ezt a katonaságnál megtanulta volt.

A faluban és a környéken javában suttozták, hogy Szalánczy Ádámnak nem áll a legjobb rendben a szénája, de ha négyes fogatán behajtatott a városba s megjelent a bank épületében, egy darabka czéduláért, mire jó vastag betűkkel ráírta a nevét, akár egy csomó ezeres bankót is adtak.

Igaz, hogy a szép tölgy-erdejét — lehetett legalább ezer hold — nagy hirtelen holmi idegen nemzetbeli embereknek eladta. Hirtelen kellett történnie, mert a pénzre megint égető szüksége volt.

Közeledtek a képviselő-választások s Ádám úr a fejébe vette, hogy belőle is képviselő lesz.

Eszébe jutottak a pesti jogász-évek s mind azt hajtogatta, hogy nincs szebb, úriasabb élet, mint a pesti. Faluhelyen télen csupa hó, tavasszal csupa sár, nyáron csupa por, ősszel csupa víz minden, bezzeg Pesten se hó, se sár, se por, se víz . . . Aztán a gyermek nevelése is sokkal könnyebb Pesten.

Mikor Ádám úrfi az első exament a család színe előtt nagy fényesen letette, — már ekkor vége volt a követválasztásnak s az erdő árából megmaradt sok szép ezres bankónak is.

Szalánczy Ádám urat egy parasztember fiából lett prókátor szépen megbuktatta, pedig az instruktor három teljes hónapon át egyebet sem tett, mint versenyt ivott a bundás, szűrös atyafiakkal. Legnagyobb bosszúsága az volt Szalánczy Ádámnak, hogy egy olyan emberrel szemben bukott meg, a kinek az apja még ma is szürposztóból csináltatja a ruháját s a maga kezével fogja be az ökröt, azaz hogy mégis ökröket, mert három pár ökre is van.

A szép fehér arcú asszony tavasz elején beteg lett. A városi orvos, a kit drága pénzen hozattak ki, hogy megvizsgálja, valami idegen országbeli fürdőbe küldötte.

Elment az egész család. A nevelőt is elvitték, a eselések közül is elvittek kettőt.

Míg az udvar a fürdőt járta, idebaza le is arattak, azaz hogy lekaszálták az üres szalmát. Alig termett valami az egész határban. A feles-gazdák szomorúan vakarták a fülök tövét, mert igaz, hogy az uraságnak sem jutott, de nekik sem jutott. Nekik is nagy baj volt, de az uraságnak még nagyobb baj volt, mert a bank erősen várt a pénzre, az idegen országbeli úri-fürdő pedig ette a pénzt, de még milyen mohón ette!

Aztán eljött az ősz, a faleveleket tépő, a füvet szárító és összezsugorító ősz, mikor a köd szomorú szürke fátyolt akaszt a fákra, mikor az eső reggeltől estig kopogtatja a zsindey-tetőt s a hol valami nyílást kap, oda szépen beszívárog s mikor az emberek előre látják a sebet, előre fázna a tél hidegétől.

Az udvar népe ilyen szomorú őszi napon érkezett meg. A parádés kocsis nem foghatta be a négy szép sárgát, mert azokat időközben a szomszéd nagybérlő megvásárolta. Ádám úr még az idegen országból írt neki, a pénzt is, az ezerkét-száz pengőt sürgönyileg küldötte volt el neki tova augusztus közepén.

Nagy bundát és finom puha kendőket vitt a parádés kocsis az állomásra, mert ez volt a levél-

beli parancsolat. A fehér arcú asszony még mindig beteg volt, nagyon fázott.

Az udvarház nagy ebédlőjét fűtötték, a padlót drága szőnyeggel beborították, hogy a beteg jobban érezze magát.

És csodálatos módon megszűnt a vendégjárás. Az úri vendégek talán merő kímélésből nem jöttek, mert a dárídó, a cigány-muzsika lármás, a fehér arcú asszonynak pedig esend kell. Így rendelte az idegen országbeli tudós doktor.

Ádám úrfi majd kicsattant az egészségtől. A nevelő is igen jól érezte magát s kezdődtek a mindennapi lovaglások, czélba lövések, sőt a tanulás is kezdődött volna, ha Ádám úrfi újabb megújabb ürüggyekkel másnapra nem odázta volna.

Mikor pedig az első hó lehullott a kert kavicsoz útjaira, a paréjjal benőtt udvarra, a gondozatlan és üres szürös kertre, akkor megnyitották a kripta rozsdás zárú ajtaját — s bevitték a fehér arcú asszonyt, hogy pihenjen. Ott aztán szegény nem fázott többé és nem kérdezte meg a fiától, hogy mit tanult. És neki ott nagyon jó volt, mert nem tudta meg soha, hogy Szalánczy Ádám csak irtózatossal tudja azt a látszatot keltetni, mintha valamije volna.

Mindazonáltal a temetés nagyon fényes volt. Az udvar sok szobája megtelt gyászoló közönséggel. Az emberek elvégre elmennek a temetésre s eljöttek azok is mind, a kik a Szalánczy-portának pazar vendégszeretében részesültek.

A püspök szép búcsúztatót mondott, a diákok meghatóan énekeltek s az egykori zsellérek fedetlen fővel állottak a tornác alatt, hová az uraság hajdanában beidézte őket s számon kérette az udvar-birójával, hogy ki miféle munkát végzett s még miféle munkával tartozik.

Szalánczy Ádámot többé vidáman nem látta senki. Lehorgasztott fejjel járt-kelt. Gyakran hajtattott be a városba, tárgyalt a prókátorokkal, jöttek idegen urak, a kik a birtokot nézték. Az a hír is szárnyra kelt, hogy eladja mindenét s elmegy Pestre vagy Bécsbe. A falusi embereknek télen kevés a munkájuk, ráérnek arra, hogy sokat beszéljenek.

Az bizonyos, hogy az óriási szilvást a tavasszal elkerteltette egy pálinkafőző idegen. Ez már az övé volt s azt mesélték a faluban, hogy ropant olesó áron vette meg. A közepére építettett egy nagy deszka-bódét, oda legalább száz nagy kádat szállíttatott. Elvégre tehette azt, a mi neki tetszett, mert az övé volt.

Az instruktor úr kezdette magát az udvarban

nem jól érezni. Nagyon unalmas volt az élet. Megszűntek a vadászatok, nem verődött össze víg kompánia, a háttas lovat többé nem használhatta, mert a szegény pára egy szép napon felfordult.

No meg az ő kis czimborája is a nyakára nőtt. Egyszer-kétszer megpróbálta, hogy rendre utasítsa, de Ádám úrfi egyszerűen kikaczagta.

— Ne figurázz, Tibor, úgysem félek tőled! — ez volt a válasz.

Minthogy pedig régi igazság, hogy a sülyedő hajóról még a patkányok is megszöknek, a nevelő is tiszteletteljesen tudatta Szalánczy Ádámmal,

PANTHEON.

hogy egyik rokona sürgősen hívja Pestre, tovább kell a tanulmányait folytatnia.

— Egyébként, úgy gondolnám, Ádámot legtanácsosabb volna valamely szigorú konviktusba adni, mert . . .

— Az én fiamat?! — riadt fel komoran és büszkén Szalánczy Ádám. — Köszönöm a tanácsát, de nem volt szerencsém kikérni.

A nevelő beleharapott az ajkába és bepakolta a bőrös ládája tömördek gallérját, nyakravalóját, szép ruháit s másnap elment. A tanítványa még az állomásig sem kísérte ki.

Mikor jött, szép négyes fogaton röpült be az udvarba, mikor elment, egy sárga csészába ülteték s két szürke koczogtatta ki.

Az életben néha két esztendő olyan hosszú, mintha egy hid volna, mely az emberi élet két végletét kötné össze s a hidról letekintve csak örvényt láthat a szem. A kő is, mely a magas hegytetőről kezd alágurulni, előbb lassan esik alá, de később szédítő gyorsasággal rohan ezéjja felé. A Szalánczy-porta előtt a vén diófa levele sárgult, a nagy jegenyék hajladoztak a szélben s az udvaron egy-két eseléd szomorúan lézengett. A magtár üres volt, a kukoricza kasnak akár a más-sik vége is bátran beomolhatott volna, mert oda ugyan kukoricza többé nem kerül. Hideg őszi szél fűjt s az égen lomha, szürke felhők csüngöttek. A nagy ebédlőben a kályha mellett ült Szalánczy Ádám és fejét két tenyerébe temetve gondolkozott . . . gondolkozott.

Ádám úrfi pedig a kertben a költözködő fecskék közé lődözött a puskájával s egyet éppen szíven talált.

Az a fecske többé nem fogja látni idegen földnek napsütötte dombjait — s nem fog többé soha visszazállani, hogy a magtár eszterhéja alatt fészket rakjon s a Szalánczy-portának szerencsét hozzon.

— Vajjon min tépelődött, min gondolkozott Szalánczy Ádám olyan nagyon? (Folyt. köv.)

ZOLA EMIL.

(Arczképpel.)

A nagynevű francia regényíró arczképét mutatjuk be lapunk olvasóinak. Zola a múlt héten halt meg Párizsban. Széngáz ölte meg a hálószobájában.

Zola 1840-ben született Párizsban. Apja olasz származású mérnök volt. Korán meghalt s az árvasorsra jutott fiúnak, hogy megélhessen, egy könyvkereskedő cégnél kellett dolgoznia. Az írói hajlam korán, a tehetség csak később kezdett benne nyilatkozni. Sokat írt a dolgozóasztala fiókjának s huszonnégy éves volt, mikor első elbeszélés-kötete megjelent s némi figyelmet keltett írója iránt.

1868-tól kezdve mind sűrűbben jelentek meg könyvei, melyekben sötét, megrázó képét festi az élet mindennemű nyomorúságának. E könyveket a világ minden részében olvasták. Az író nemcsak hírnevet, de vagyont is szerzett műveivel, melyek tele vannak komor, de nagy és megrendítő igazságokkal.

Zolát nagy közönség részvételével a Pantheonban temették el.

A VÉRTANÚK.

Egy halmot ott a Maros táján
A habok lágyan csókolgatnak.
Alaktalan ködképpé válván,
Az árnyak mind találkát adnak, —
Százán, ezren, ó! sokan vannak!

Foszló árnyak, ködös alakok!
Mért vagytok ti e bús lepelbe?
Mi bűntéher van még rajtatok?
Ily iszonyú sebekkel fedve,
Sebekkel, mik nem hegednek be!

S egyik árny szól: — «Vitézlő valék,
Kún László trónmentő vezére,
Kit elhagyott a föld és az ég,
Rudolf hívott föl a segélyre,
Császárrá öt karom segítte!»

A más imígy int: — «Nevem Kemény!
Kísértem a csatán Hunyadot,
Ki küzdött harcok vérmezején,
Bástyaként megvédtem nyugatot . . .
És a szomszéd? Békén alhatott!»

«Nagyasszonyunk — zúg más dalia —
Pozsonyban úgy sirt, úgy könnyeze,
Sok vérnek kellett omlania, —
De szaladt is frank, sváb hét fele
S királynőnk trónját nem dönti le.»

Én üztem el — más hang így kiált, —
Napoleont ott a határon . . .
Bár csábitának, de a királyt
Megvédtem híven, minden áron . . .
Azóta is jutalmam várom!

S kik vagytok ti? Hősök? Nem! Orvül
Támadtatok tán gyászos árvát?
Bitókötél lóg nyakatokrúl
Véresen . . . A bün-díj nagy arát
Vevétek. Szólj! Kik vagytok hát?

S szavamra a halvány kísértet
— Ó, iszonyat volt végét várnom! —
Feljajdult és reám nézett,
És szólott zordonan és fájón,
— Mi? . . . Az aradi tizenhárom!!!

Hanák József.

ÜTI RAJZOK ÉS TANULMÁNYOK.

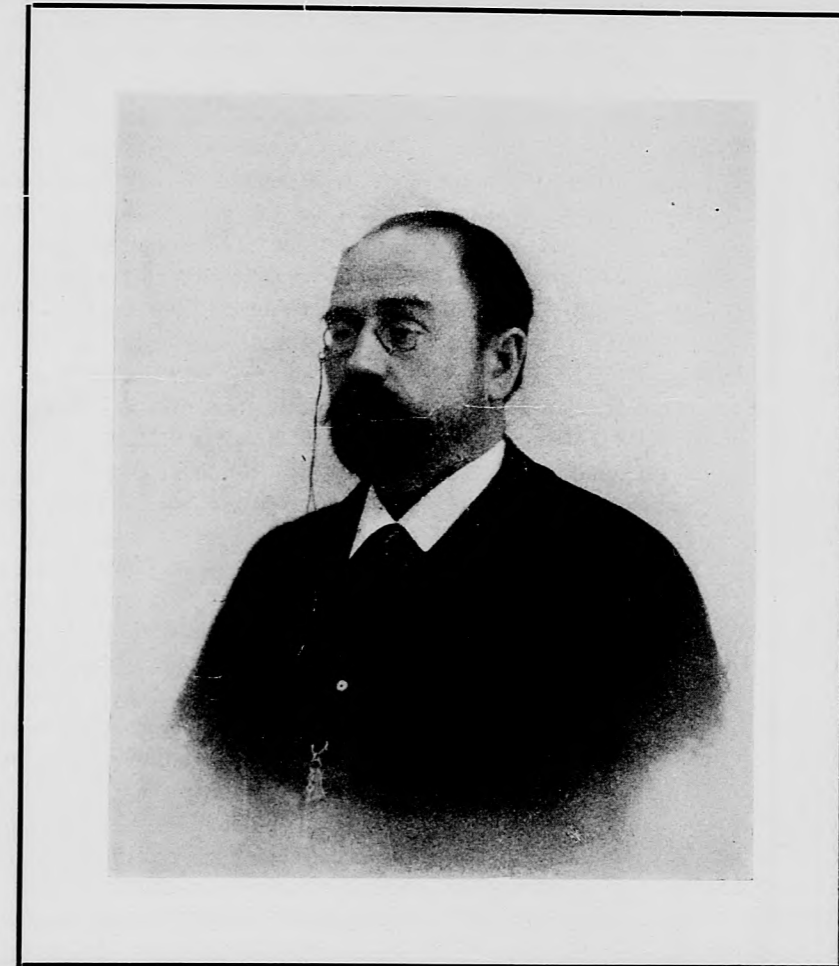
Irta. Jászai Rezső dr.

III.

A nemzetek életfája messze századok talajában gyökerezik. Életüknek fázisait a történelem jegyezte föl; művelődésük elemeit, fejlődési fokozatait az arkeológia tartotta fenn. Újabb időknek

művészet legremekebb alkotásait; hogy ugyanezt megtehesse minden művelt nemzet s a hosszú századok nagy tanulságából, a küzdelmes múlt ragyogó példáiból és a szép jelen hatalmas alkotásaiból erőt merítsenek a jövőhöz.

A párisi világkiállításon a világ összes művelt nemzetei megjelentek. Szépség tekintetében fölülmúlt minden eddig rendezett világversenyt; nagy-

ZOLA EMIL.

hatalmas eszméje, egyetemes törekvése az, hogy megismerjék egymást, tanuljanak egymástól, ne csak Clio jóvoltából, hanem történelmi fejlődésüknek, művelődésüknek fennmaradt emlékeiből és modern alkotásaikból. Ezért rendeznek nevezetesebb időfordulópontoknál világversenyt.

Ezért rendezett a hatalmas francia nemzet is a tizenkilencedik század alkonypirjánál világkiállítást, hogy föltárhassa szép és küzdelmes múltjának emlékeit, bemutassa a szellem és a

ság tekintetében csak az amerikaiak múltak fölül. Erős megbírlás, sok gáncs, lenézés és gúny szólalt meg ellenében; más részről a magasztalások és elragadtatások dítirambjai hangzottak el felőle a világ négy tája felé. Az igazság mindenha a középúton haladt, de mintha a gáncs serpenyőjét egészen lezorította volna az elismerés súlya. Brennus kardja esett a serpenyőbe, az egyetemes dicséret, a közvélemény elismerésének kardja.

Francziáké a dicsőség napja, a többi nemzeté a dicsőség csillagfénye.

A francziák már megelőzőleg is négy kiállítást rendeztek és pedig 1855, 67, 78 és 89-ben, de úgy arányra, mint szépségre nézve az 1900-iki a többiekét messze fölülmúlja. Ez a francia zseninek megtestesülése. Belhelyezték a kiállítást a város közepébe, a mi a legügyesebb gondolatok egyike. Az idegen jóformán egyszerre megismerhette mindkettőt. Óriási arányait elképzelheti mindenki, ha azt mondjuk, hogy kiterjedése 112 hektár. A Szajna mindkét partján terült el, melyet egy új, állandó és művészi tekintetben páratlan híddal kötöttek össze: a III. Sándor csár híddal.

Tartsunk egy kis sorrendet a látnivalókban, nehogy a nagy mennyiség értelmetlen kaoszussá legyen. Tekintsük meg a kiállítás külső szépségeit; emeljük ki a belső tartalom kiválóságait; gyönyörködünk a különlegességekben és áldozunk a mi sovinizmusunknak és vegyük jobban szemügyre a magyar kiállítást.

Az épületek arkitekturája leginkább a barokk-stil jellegét mutatja; külső díszítésük meglepő. Szinte vakító féhérségben ragyognak, mintha márványból volnának, pedig csak gipszből való összes díszítésük.

A főbejárat eredeti alkotás és eredetiségénél fogva szinte idegenszerű. Három nyílású kapu fölött emelkedik három óriási ív s a belőlük alkotott gömbszelet mint kupola helyezkedik el fölöttük. Tetején egy nőalak, ki mint egy háziasszony fogadja a kiállítás látogatóit. Két oldalt két karcsú oszlop, mint obeliszek.

A legsikerültebb alkotás a szépművészetek, a Beaux Arts két palotája. A nagy palotában helyezték el a francia és idegen nemzetek művészetét, a kisebbik a francia retrospektív művészetnek volt a hajléka.

A barokkstílnak valóságos utcája az Esplanades des Invalides, a nemzetek iparművészetének utcája. Csupa barokk-palota, vakítóan fehér, dúsan aranyozott és falfestményekkel ellátott. Egyik legszebb része a kiállításnak, kedves és igen látogatott helye a sétahangversenyeknek.

Nemkülönben megragadó épülete a kiállításnak az ünnepélyek csarnoka, melyet óriási kupolája, remek díszítései a francia építőművészet remekévé avatták.

A legjobban látogatott hely azonban a «nemzetek utcája». Célja, hogy az egyes nemzetek építészeti eredetiségeivel és sajátosságaival mu-

takozzanak be. Ezért oly változatos és érdekes ez az utca.

Hozzáértő kritikusok előadását követve, foglaljuk össze a világkiállítás művészetét.

Az olaszok a Márk-templom homlokzatát vették mintául, a doge-palota kapuját kiegészítőül és az ablakok gótikus stíljét díszítőül. A törökök palotája bizánczi stílt árul el, bár hatása csekély és hidegen hagy, akár az Egyesült-Államok épülete.

A belgák a híres oudenaardi gót városháznak utánzatát mutatták be; az angolok egy vidéki kastélyt Erzsébet korából; a norvégok egy lakóház mintáját, három emelettel és erkélyes homlokzattal. A ház eredetisége és halakból komponált díszítései sok dicséretet szereztek alkotójának. A svédek a saját tipikus faépületjüket; a németek egy reneszánsz házat; a görögök egy ó-keresztény stíli épületet, melyen azonban bajos meglátni az egy millió franknyi költséget; a spanyolok egy mór elemekkel vegyes spanyol reneszánsz-palotát; csak az oroszoknak nincs itt külön palotájuk, mert attól féltek, hogy az e terület alatt épített alagút esetleg alkalmas bűvőhelye legyen a nihilistáknak s a mikor az «atyus» kihallgatást fog adni a palotában, a mint tervezték, majd levegőbe fogják röpdíteni.

Ausztria egy Mária-Terézia korabeli barokk-stíli épületet nyújtott, míg a mi pavillonunk egyike volt a legsikerültebb, a legszebb alkotásoknak. Egyéb nemzetek is bemutatkoztak sajátágaikkal, mint a szerbek, bolgárok, románok, finnek, portugálok, perzsák, hollandok, a kínaiak, japánok, mexikóiak, a svájciak és a francia gyarmatvilág lakosai. És bármily különböző az izlés és az épületek egész minéműsége, az egész mégis kellemes képet nyújtott és egységes tervezés bélyegét hordta magán.

Mindezen pavillonok belső tartalmát részletesen megfigyelni hónapokig tartó munka lenne, aránytalanul csekély élvezettel.

Az emberi munkának, tudományosságának vagy művészetnek azt a gyűjteményét veszi jobban szemügyre ki-ki, a melyik közelebről érdeklí vagy közvetlenebbül érinti. Mindegyik pavillon a szépnek és nemesnek egy-egy szentélye, de sehol sincs a műreceknek annyi kincse és oly ideális tömegbe összehordva, egy pavillon sem hat oly egyetemesen és oly erővel, mint a Grand Palais, ez a gyönyörűsége palota, a gyönyörűsége alkotások sokaságával. Annak a 48.140,301 embernek emlékében, kik megtekintették a világver-

senyt, bizonyára ez hagyott legmélyebb nyomot. Mert itt volt a művészi szép, itt lehetett megcsodálni, itt lehetett megszeretni.

Több mint tizenöt állam művésze hordta össze mindazt, a mit legszebbnek, legjobbnak, legnagyobbnak tartottak. Több mint ötven teremben volt e kincs.

A szemléletet a leírás nem pótolja. Ennyi ezer műről részletesen szólni nem céltom, csupán azokat a művészeket említem föl, kik egyéniségük, tudásuk vagy poétikus erejükkel az illetékes bíráló szemében a legjobbaknak mutatták be magukat.

A képzőművészet terén a jelen időben és csaknem egy századdal visszafelé a vezető szerep Franciaországé. Ez közismeretű tény. A kiállítás még jobban megerősítette ez igazságot. Itt találkoztak a legnevesebb festők, a híres romantikus Delacroixtól a jelenkori francia festők legnagyobbikáig: Puvís de Chavannesig, mint a klasszikai irányú Jugres, Vernet, a realista Millet, az idealista Corot, az impresszionista Manet és Bastien Lepage, a tájképfestő Carin és tanítványaik. Szobrászatukat az elegáncia, a formátökély, a leleményesség és művészi kivitel jellemzi. Barrias, Chapu, Paul Dubois, Lemaire, Rodin csupa remekművet mutattak be.

Itália, a régi dicsőségteljes Itália, a legnagyobb festők hazája, itt csak «rongyaiban és értéktelen sallangjaiban» jelent meg. A modern művészet Itáliában már a végső útját járja. Sehol sem oly szembeszökő izetlensége és teljes elzüllése, mint Itáliában. A mit kiállítottak, azoknak legnagyobb része csak «kozopolita elerőtlenedés szomorú sóhajtozása. Nagy fáradtság, nagy közöny, anekdotaszerű dolgok óriás vásznakra festve, vagy bonbonos skatulyákra illő pepecselő pingálmány», ezek jellemzik a mai olasz művészetet. Csupán Segantini mentette meg az olaszokat a teljes kudarcától és ez is csak félig olasz.

Még szegényebb, szinte sajnálatos a spanyol szakasz. Beavatottak mondják, hogy csak a jól protezsált spanyol művészek kerülhettek be, sok kitűnőség ellenben, mint Zuloaga, kiszorult. Annál sajnálatosabb. Ha nagy is a szegénységük, legalább akkor tartanának össze, mikor a világ elé kell állítani azt a kis értéket, a mi még akad hazájukban.

Hogy Portugália nem előzi meg Spanyolországot, ez érthető.

Németország, mint mindenütt, úgy itt is az imponáns kereste. A képek keretei, a márványutánzatú teremoszlopok és nehéz függönyök, a

félhomály — ez mind csak a hatás kedvéért volt. De volt is hatásuk, kivált Lenbach arcképeinek; az öreg Mommsen csaknem megszólalt a képkeretben.

A kis Belgiumnak kis helyet adtak, de ezt

EIFFEL TORONY.

megállotta derekasan. Nem is csoda. Egy Struys, Courtens vagy Stevens művei maguk egy kis kiállítás számba mennek. Mennyi csodálója volt még Meunier nagy szoborcsoportjának, ezeknek az erős, durvakezü, de jólelkű, törődött és atlétatermetű szociálista munkásoknak. A munkások ráismernek bennük önmagukra és bizony nem jó

gondolatokat forgathatnak elméjükben; a pénz emberei mintha félnének tőlük, elsietnek. Nagy igazság, nagy is a hatása.

Belgium mellé került Hollandia. A rendezők mintha össze akarták volna hozni a régi haragos házaseleket, kiket még a bécsi kongresszus adott össze, de a kik sehogy sem tudtak egymáshoz szokni, mígnem csunya válás lett a vége. Nehéz eldönteni, melyik vezet itt a versenyben. Mert Hollandiának is oly művésze szerepel itt, az öreg Israels, kit a művészek nagy száma a legnagyobb élő festőnek tart. Egyik képe, az «ószeres», mindenkinél föltűnt. Megkapó dolog, a mint az öreg «ószeres» türelmesen üldögél régi vasak, esernyők és más ócskaságok közepette és lesi a jó szerencsét. E mellett a többi igen szép és hangulatos tájkép másodrangúvá lesz.

Anglia az arcképfestés terén első helyen áll. Alma Tadema neve közismeretű, Orchardson, Swan, Stokes és Walter Crane nemkülönben. Akvarelljeik e nemben elsők voltak a kiállításon.

Oroszország, a nagy szövetségstárs sokat küldött, de nem mind értékes művészi szempontból. Igen szép volt Malliavine képe, a hol egy sereg kaczagó parasztleány szalad. Szinte visszhangzik a terem a jóízű kacajától, oly élénk. A szobrászatban annál nagyobbak, mert az ő emberük, a halhatatlan Antokolsky, a jelen idők legnagyobb mestere.

A svédeket Zorn, a norvégeket Thaulow, a dánokat Kroyer művészete mutatta be.

Eredetiségével hat a japánok ősfestészete vagy annak még most is divó módszere, a tökéletes részletelés és rajzolás, de minden perspektíva nélkül.

Amerika mondhatni elsőrangú versenyző volt. Művészeik a régi olasz és a modern francia festők iskoláiban tanultak s ma már művészi eredetiséggel követelnek helyet a legelsőrangú művészek közt. Maguk a francziák is tisztelettel emlegetik egy Whistler, Sargent, Innes, Corot nevét.

A képzőművészetek szentélyéből vegyük utunkat most az iparművészet pavillonjaiba az Esplanad des Invalideson. Legnagyobb rész jutott a francziáknak, de azért nem voltak szűkmarkúak más nemzetekkel szemben sem.

Az élet czélszerűségének és szépségének elengedhetetlen követelménye a jó, szép, de azért nem drága házi berendezés. Nem a dúsgazdagokról van szó, kik pénzzel győzik a legnagyobb költségeket, hanem a jó középosztályról. Éppen ennek nem felelt meg a francziák bútorkiállításai. A kiállított bútorok rikitóak voltak, czélszerűtlenek és igen drágák.

Ha ilyen berendezésű szobákban kellene laknia az embernek, vagy a versaillesi udvarban képzelné magát egy-két száz évvel ezelőtt, vagy hüperszecezzsiós szobát látna maga körül. Igazi polgárembernek való berendezést nem is mutatnak, pedig a kiállítások czéljai közé talán az is tartozik, hogy a művészi ízlést ne csak megmutassák, hanem kedvet és módot adjanak hozzá, hogy azt az emberek nagy többsége magával vigye és a saját körében érvényesítse. Ugyan ki tud fizetni 650,000 frankot egy szobaberendezésért, a milyent itt állított ki egy francia gyáros?

Ezt a XIV—XVI. Lajos korabeli bútor-stílt utánozták az olaszok, oroszok, belgák. A spanyolok és portugálok díszítményeik közé itt is belevették a mór-stíli egyes részleteit, bár valami nagy hatást nem értek el vele. Határozottan praktikus és a mellett nem is dísztelen az angol bútor. Ha mindjárt nem is díszlenek mindenütt Crane mintái, allegóriái és fantasztikus képei azért mégis kellemesek. Jóságuk, tetszetős eredetiségük nagy jövőt jósol nekik.

Igazán czélszerű, jó és eredeti az angol bútorberendezés mellett a magyar. Nem különczködő, hanem azért a magyar motívumokat bőven osztja, hogy nemzeti jellege annál határozottabb legyen. Az angolok észre is vették ezt és sokat vettek muzeumuk számára. Nagy dolog ez, büszkék lehetünk reá.

Micsoda remek dolgok például Faragó és Nadler bútorai, a szent István-terem egész berendezése, Horti és Hauszmann nagy kandallója s a királyi palota egy berendezett szobája.

Mellettünk a mi osztrák szomszédjaink az ő közönséges modern bútoraikkal számításba sem jöttek.

Az agyag- és üvegipar példányai a legváltozatosabbak voltak. Az edények mindennemű, de mindenesetre modern alakjain a gyönyörű tájképek, állatesoportok, virágok diszelegnek. Mi sem állunk idegen nemzetek mögött. A Zsolnay-féle keramit-munkák közkedveltek a külföld előtt is. A pécsi porcellángyárán kívül ugyancsak megállta helyét a herendi, az angyalföldi gyár és a zay-ugróczyi üveggyár. Bámulatos az a haladás, melyet az iparművészet e téren néhány évtized alatt kifejtett. A titka pedig az, hogy igazi művészek sorakoztak e fontos iparág szolgálatába.

Sok és igen szép és értékes példányokban volt képviselve az ékszerkészítés és ötvösség. Franciaország határozottan a legszebb dolgokkal állott elő. Lalique művész ízlésének és szellemességé-

nek ezideig párja nem akadt. Oroszország drágaságai közt figyelmet keltett, bár nem érdemelte meg a dúsan előlegezett csodálatot az az ajándék, melylyel szövetségeseinek kedveskedett. Franciaország mozaikkövekből alkotott térképe, melyen a tenger márványból, a határok és folyók jászpiszból s a nevek aranyból valók; a városokat drágakövek jelzik azoknak fontossága szerint különböző értékben. Ötvösművészetük, email- és zománcz-munkájuk az ő tipikus sajátágaival azért igen hatásos. Képeiken az arczot kivéve a többi mind ilyen munka. A mi ékszereink, zománcz- és ötvös-műveink, bronzöntvényeink, kovácsolt vasműveink nemcsak hogy nem maradtak a többi nemzet mögött, sőt az első sorba jutottak a francziák után.

Így vagyunk a szövőipar dolgában is. Nem csinálunk ugyan olyan díszes gobelineket mint a francziák, de csinálunk jó, szép és tartós szőnyegeket, kivált a torontáli szövőgyárban. A gobelineknek az ideje mintha lejárt volna; a figyelem inkább a szövött faliszőnyegek felé irányul.

Összefoglalva a mondottakat: az iparművészet és képzőművészet az utóbbi évtizedekben rohamos lépéssel haladt a tökély felé. A nemzetek észrevették, hogy e kettőt egyesíteni kell s most minden igyekeztük oda irányul, hogy mindaz, a mit az ember saját hasznára megteremt, ne csak jó, czélszerű, de szép is legyen.

Miután az ipar, művészet, történelem, hadászat, bányászat, kereskedelem és a többi száz és százezer tárgynak szemlélésébe belefáradtunk, pihenő után vagy egy kis szórakozás után nézünk. Erről is gondoskodott a kiállítás, de korántsem úgy, a hogy azt előre híresztelték.

A különlegességeknek mennyi hihetetlen fajtáját ígérték előre és íme, a mi új volt, az jóformán száználmas és nevetséges. A 300 méter magas Eiffel-torony még most is legjobban imponál, akár a nap fényében ragyog, akár a villanyfényt szórja a környékre. Büszkék is reá a francziák s nincs tán egy sem, ki legalább az első emeletre föl nem fáradna.

A gyönyörű kilátás a kiállításra meg is éri ezt a fáradságot. Nyugodtan végig tekinthetünk az egészen. Mellőzhetjük a körben mozgó villamos vasutat vagy a mozgó járdát. Ez utóbbi volt még

a legérdemesebb különlegesség. Két jobbról balra haladó s önmagába visszatérő járdaszalag, melyeknek egyike lassabban halad a másiknál, hogy az embernek ne kelljen egyszerre rálépnie a gyorsan mozgó járdára és viszont. Az egész szerkezet vashidaláson és faoszlopokon nyugszik es elektromos erő hajtja. A sebesebb járású óránként nyolcz

A SORBONNE TEMPLOM.

kilométer és ötszáz méter út tesz meg s az egész körutat húsz percz alatt járja meg. De a Reclus-féle óriási földgömb és a mareorama csak humbug volt. Az előbbiben csigalépesökön fölfelé haladva lehetett meglátni a föld felületének különböző alakulásait; az utóbbi közönséges panoráma, vagy mondjuk körkép, melynek érdekessége csak az volt, hogy eredeti keleti típusokat mutatott be.

Sokkal kedvesebb és tanulságosabb volt ennél például a svájci falu azzal a sok eredeti svájci

házzal, 300 emberrel, napi foglalkozásukkal és pompásan megkészített háttérrel, mely az Alpeket mutatta be csalódásig hűen; vagy a Trocadero vizesése ragyogó villanyfényben; vagy a villamos-palota különböző színeivel, formáival, valóságos tűzijátékával. Humbug volt viszont a régi Párizs. Akár a mi millenniumi Ős-Budavárunk. Ezzel eleget mondtam. Egyébiránt a hol fény van, ott árnyéknak is kell lennie. Minél erősebb a fény, annál szembetűnőbb az árnyék. És így van jól. Annál jobban meg lehet különböztetni a valóságot a látszattól, az igazságot a hazugságtól.

IV.

Hazánk már a millenniumi kiállításon megmutatta mit tud, mire képes. Nagy erővel, önállóan lépett föl, sikere fényes volt. A nemzet öntudatra ébredt s a külföld fölött hirdette a magyar faj művelődési hivatását s a becsülés minden kitüntető jelével helyt adott neki a művelt nyugoti nemzetek közt.

Ez a becsülés a maga valóságos értékével most tüntet el, a midőn a nemzetek nagy világversenyeiben oly előkelő helyet juttatott neki a francia; a midőn a «Hongrie» név előtt minden nemzet meghajolt.

A kiállítás legszebb, leglátogatottabb helyén adtak nekünk is helyet azok a francziák, kik ezredéves kiállításunkat annyi magasztalással halmozták el; ott a Szajna partján a nemzetek utcájában.

Most is, miként a millenniumi kiállításon, meg kellett mutatnunk tízszázados történelmi fejlődésünket aránylag igen kis helyen, szűk palotában. Nehéz volt a feladat; nehézségével emelkedett a sikeres megoldás dicsősége.

Építőművészeink, Bálint Zoltán és Jámor Lajos, a legnagyobb sikerrel oldották meg a nehéz feladatot. Misem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy valamennyi pavillon közül csak az olasz és a magyar kapta meg a világverseney legnagyobb kitüntetését, a grand prix-t.

A magyar történelmi stílus fejlődését mutatták be annak román korszakától egészen a rokokóig igazi, élő emlékek hű utánzatában. Ilyenformán a magyar történelmi pavillon a magyar építészeti történetét mutatta be.

A főbejárat a jaáki templom nagyszerű kapuját mutatja be, melyen belül román stílusú oszlopcsarnok nyugszik. A Szajna felé eső oldalán a gót stílusú tünik föl, díszítve a vajdahunyadi vár tornyoeskáival. A két főstílt, a gót- és román-stílt

reneszánsz- és barokk-részek kapcsolják össze, mint a löcsei városháza, az eperjesi Rákóczy-ház és a bártfai városházáról vett díszítések; az egész azért mégis összhangzatos és egységes.

Keljünk útra abban a tizennégy teremben és emeljük ki az érdekesebb vagy nevezetesebb részteket. (Vége köv.)

AZ EMBER ELSŐ TANÍTÓJA.

A földön létező teremtmények elseje az ember. Annak tevé őt a Teremtő, midőn őt a szellemi tehetségek legmagasabb fokával megajándékozta s a természet urává tevé, hogy erejéhez s eszéhez képest minden fölött uralkodjék, a mi a földön s alatta létezik.

S hogyan viselkedett s viselkedik az ember? Szellemi erőivel: esze élességével, okosságával, kitartásával és éles megfigyelésével hozzálátott a természet leigázásához. S íme, a fából kicsikarta az első eledelét és ruháját, a villám hozta neki a tűz ajándékát, melynek izzó hevében véletlenül megömlesztett kő megismertette vele az értékes ércet és üveget.

Az ember tovább figyelt s kutatott. A vízben úszó fatörzs megismertette vele a hajózást és az úszást. A hal kopolyája mintát nyújtott neki czélszerű evezőlapáthoz. A hálóját fonó pók útmutatással szolgált hálójá és ruhája kötéséhez, illetve szövéséhez, a mihez a pálma héja és a növények rostjai bő anyagot szolgáltatottak. A hold szabályos pályafutása és évi változásai rávezették az embert az időszámításra. A növényeknek a földbe való ültetése és a magvetés rávezette az embert az égi testek s más természeti jelenségek megfigyelésére.

Így figyelt, vizsgált az ember tovább és tovább s a mit a gazdag természet nyújtott, azt szükségleteinek fedezésére iparkodott fordítani.

Minden új találmánnyal nagy változások történtek a világ szinpadán s különösen az emberi életben. A történelemben föl vannak jegyezve a találmányok, melyek a világ képét úgyszólván visszajára fordították. Mily nagy mozgalmat okozott az egyetlen iránytű, mily nagy változásokat idézett elő a könyvnyomtatás, a puskapor s más találmányok! Hát még a gőzgép, mely óriási viharoként felriasztotta az emberiséget mély álmából s új fordulatot adott az egész művelt világ gondolkodásának, munkájának s viselkedésének!

S nézzünk most magunk körül! Mit látunk? A folyamok partjait vashidakkal látjuk össze-

kötve, melyek mintegy művésziessen font hatalmas pókhálók a víz tükre fölött magasan emelkednek; alattuk pedig sebesen siklanak a gőzhajók, daczolva az erős vízárammal s dühöngő hullámokkal. A vassínek, mintegy idegei a nagyipar- s forgalomnak, terjedelmes hálónak fonódnak össze a föld felszínén s ezen vashálón a madár röpköd sebességével száguldnak ide-oda a nehéz vasúti kocsik rendjei, egy fénylő gőzparipa által húzva; zúgó gőzgépek, a föld rengeteg mélységéből napfényre hozott kőszénadagokkal etetve, megrezgetik a nagy gyárak hatalmas falait és a kerekék, csavarok meg tolorudak különféle gépekké alakulva, mintegy ezer meg ezer láthatatlan kéz, munkába fognak s eredményül a legfinomabb czérnaszálat és szövédet hozzak létre. A léggömb segítségével föl-emelkedik az ember szédítő magasságba, oda, a hova a sas szárnya sem bír fölhatolni. A fotografus a tárgyak lenge árnyékát az e czélra előkészített papírlémezekre állandósítja s mint fényképet mutatja be a bámuló világnak. Villámsebesen röpködnek, a gondolatok a telegráfróton az egész világba, önmagukat az e czélra készült papírtekerésre róva. A lábunk taposta föld életre kél a nagyító alatt, sőt egész erdők is tűnnek szemünk elé a pusztá szemmel nem látható állatkák készítményeiből.

Ott végre a vas és üveg, az emberi elme csodátevő vesszejével érintve, óriási épületté alakul, melyben az egész világ készítményei rejtőznek és ezrek meg ezrek sietnek mindennap a világ minden részéből, hogy az ember győzelmét a természet fölött csodálják s hogy csodákat lássanak, melyeket az ipar teremtett s a természettudomány előkészített.

Igenis, a természettudomány a legértékesebb tárgyakat keresi ki a természet három országából s mint egy gondos anya nyújtja azokat gyermekének: az iparnak, hogy azokat fölhasználhassa s tanubizonyosságot tegyen fölötté adakozó jóvoltáról. Ő tanított minket megismerni azon kincseket, melyek a természet ölében nyugosznak s megismertetvén velünk a természet erőt, egyszersmind törvényeit is tudatta velünk s kijelölte az utat, melyen haladva azokat legjobban fölhasználhatjuk.

A természettudomány az a világító fáklya, mely az ember elméjét megvilágítja s melynek fénye maga előtt űzte s űzi manap is a tévelygést, a bűvös szereket s babonát; ő űzte ki az erdőkből, barlangokból s ligetektől a kísértete-

ket s bűbajos szellemeket s ennek fejében megismerteti velünk az erdők jöttvő hatását s fontos feladatukat a természetben; fölfedezi számunkra a meredek hegyoldalakban s homokszemekben a titkos írást, mely a földkéreg változásának történetét tartalmazza; ő megfigyeli a harmatesöpp útját a világ forgásában és csodálatra méltó módon tárja elénkbe az apró növény belső életét, nedvének átalakulását s a levelek halk légzését; ő tárja szemünk elé a csodatevő műhelyt, melyben a gyökereket tápláló anyag az állatok eledelévé, hasznos gyógyítószerre vagy pedig halálthozó méreggá változik.

A természettudományok segítségével föl száll az ember a fölvilági tájak rétegeibe, a felhők régióiba, kutatja az égi testek eredetét s vizsgálja pályafutásuk törvényeit; ugyancsak a természettudományok segítségével a föld mélységébe is behatol s fölhozván innen anyagi és tudományos kincseket, gazdagítja elméjét s hozzájárul a közjólét emeléséhez.

A természettudomány különféle anyagokat állít elénkbe s összetételök, rokonságuk, valamint egyes részeik elválasztásának törvényeit is megismerteti velünk; továbbá magyarázza nekünk testünk csodáit s bevezet minket a magasztos természet nagy birodalmába, tanítván a hasznost kiválasztani s az ártalmast kerülni; már a legjelentékenyebb lénynek apródonkint való megfigyelése is emeli lelkünket eddig ismeretlen régiókba, melyek tele vannak isteni összhanggal, csodálatos berendezésekkel az általános s elkerülhetetlen egyensúly fentartására; figyelmeztet minket sokféle más tárgyra s minket körülvevő csodákra, melyektől jólétünk függ.

Az iparos és kereskedő, az orvos és vegyész, a művész és tudós, a földműves és bányász — mindnyájan a természetből s terményeiből merítenek s a ki művelnek akar nevezetni, lehetetlen, hogy a természettudomány ismeretét nélkülözhesse.

A természettudomány végre, mint sok más igazság, eddig sokak által félreismerve, megvetve s kifogásolva, szemünk elé tárja a legfényesebben úgy az égi testek pályafutásában, mint a féreg életében, hogy valami örökkévaló ész és szeretet hatja át a természetet s hogy erejében valami megfoghatatlan, erős szellem nyilatkozik, mely előtt az összes teremtetett lények tétet hajtának. Tanuljuk hát megismerni a természetet s hajtsunk tétet az ember első tanítója előtt!

Valentényi György.

A KÉT KIP-TESTVÉR.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 2

Flig Balt már éppen fizetni akart, mikor az ivó túlsó végében veszedelmes zaj támadt. Sexton és Bryce alighanem többet ittak, mint a mennyit meg birtak fizetni, Adam Fry pedig nem volt hajlandó hitelezni . . . A mit megittak, fizessék meg, különben rendőroket hivat és becsuktatja őket.

A «rendőr» szó olyan volt itt a csöselék közt, mint az égő csóva a puskaporos hordóban. Hárman-négyen mindjárt föluggrottak s elállták az ajtót, hogy a csapos-legény ki ne mehessen a rendőrokért.

A csapláros ekkor a hátulsó ajtón akart kiszabadni, de már ott is elállták az útját.

Len Cannon és Kyle pártját fogták Sextonnak és Brycenak, a kit különben még négy-öt csavargó is védelmezett, míg a csaplárost öt-hat bikanyakú irpartolta, a kik a jövődó hitel reményében védtek Adam Fry érdekeit.

— Menjünk innen, mert elvernek bennünket is! — mondta Flig Balt bosszúsán.

— Ha lehetne! — felelte Vin Mod, — hisz a gazemberek elállták az ajtót! . . . Jobb, ha meghúzódnunk itt az asztal alatt.

Irtózatoss verekedés támadt. Eleinte csak az öklök dolgoztak, egy-egy koponya tompa recse-néssel szakadt be, az egyiknek a bordáit, a másiknak a fejét törték be, a pintes üvegek, poharak röpdöstek a levegőben, egyik lámpást a másik után verték le, aztán fölkapták a székeket, a leütött vagy letépett emberek egymást fojtogatták s félni lehetett, hogy nemsokára dolga akad a késnek is, a revolvernek is . . .

A szörnyű zaj, a káromkodások, az éktelen ordítás azonban fölverték az egész utcát s valaki rögtön szaladt a rendőrséghez, hogy a «Három Szarká»-ban ismét egymás ölik . . . Tíz perc múlva már ott voltak a rendőrök, betörték az ivóba és végét vetették a verekedésnek.

Mindenekelőtt a négy legszilajabbat akarták lefűlelni, a kiket már különben is ismertek, de Len Cannon, Sexton, Kyle és Bryce, mihelyt a pecsenye-szagot megéreztek, rögtön menekülni igyekeztek . . . De hová? . . . Ha most kijutnak is innen, hol rejtőzzenek el a rendőrség elől, mely ügyis rovásán tartja őket?

Le Cannon hirtelen oda fordult Vin Modhoz:

— Mikor indul a hajód, hé?

— Holnap hajnalhasadáskor.

— Gyerünk, czimborák! — szólt Len Cannon a társaihoz. — Éljen a *James Cook*!

S mialatt a rendőrök a többi verekedőkkel vesződtek, a hátulsó ajtón át szépen kisurrantak az utcára.

Félóra múlva mind a négyen fönt voltak a földézetben és Vin Mod meg Flig Balt elégedetten dörzsölték a kezüket.

II.

A «James Cook» brigg.

A kétszázötven tonnás hajó a legjobbakkal közül való volt, mit az utolsó negyedszázadban építettek. Karesű, erős, gyorsjárású brigg volt, mely a legnagyobb viharban is könnyedén tánczolt a habokon és jó szélben játszva tett meg óránként 11 tengeri mérföldet. Hobartownban építették, Tazmánia fővárosában s már tíz év óta járta a Csendes-oczeánt Ausztrália, Új-Zealand és a Filippini-szigetek közt, még pedig nagy haszonnal, mert a kapitánya épp oly ügyes kereskedő, mint tapasztalt tengerész volt.

Harry Gibson, a kapitány, ötven éves lehetett ezeitől mióta a brigget tengerre bocsájtották, egy perczre se vált meg tőle. A «*James Cook*» negyedrésze az övé volt, a másik háromnegyed része pedig Hawkins uré, a ki Hobartownban lakott.

A kapitány és a hajótulajdonos családját régi barátság fűzte egymáshoz. Közel laktak egymáshoz Hobartownban s mindennap együtt voltak. Hawkinséknak nem volt gyermekük, Gibsonéknak pedig csak egy fiuk volt, a huszonegy éves Nat Gibson, a ki kereskedőnek készült. Most éppen Wellingtonban volt Hawkins úrral, mert fióküzletet akartak ott nyitni és várták Gibson kapitányt, hogy majd vele mennek haza Hobartownba a «*James Cook*» földézetén.

A földézet-mestert és Vin Modot már ismerjük. Semmiben sem hasonlítottak Hobbes, Wikley és Burnes társaikhoz, a kik tetőtől talpig becsületes, derék tengerészek voltak és szerették kapitányukat. Rajtuk kívül, mivel a többiek megszöktek, még csak a hajósinas és a szakács volt a hajón.

Jim, a hajósinas tizennégy éves fiú volt. Szülői becsületes munkásemberek voltak Hobartownban és sok jóságával éltek Gibson kapitánynak, a kit a fiú a rajongásig szeretett. A kapitány is úgy bánt vele, mint a fiával és többször megakadályozta, hogy Flig Balt, a ki ösztönszerűen gyűlölte a fiút, holmi csekély mulasztásokért megbüntesse.

Koa, a szakács, új-zealandi benszülött volt, közepes termetű, színre mint a mulattok, izmos, hajlékony testű férfi, de fölötte gonosz, bosszúálló természetű és lusta, a miért Gibson kapitány el is határozta, hogy mihelyt Hobartownba érkeznek, azonnal kiteszi a szürét. Koa, a ki tudta ezt, többször fenyegetőzött, hogy majd bosszút áll a kapitányon, Vin Modnak tehát könnyű volt őt megnyernie a maga és Flig Balt terveinek.

E szerint a földézet-mester, Vin Mod és a szakács, meg a négy korcsmabeli verekedő matróz összesen heten voltak, szemben a kapitánynyal, a hajósinassal és a többi három matrózzal. Igaz ugyan, hogy Wellingtonban Hawkins úr, a hajótulajdonos és Vat Gibson, a kapitány fia is föl szállnak a briggre s akkor változik az arány; de lehetséges volt, hogy Flig Balt még előbb hatalmába keritheti a hajót, bár a tengeri út Dunedin-

től Wellingtonig csak két napig tart. Bizonyos, hogy Vin Mod résen lesz és nem mulasztja el a kedvező alkalmat.

Képzeltető, hogy a dunedi veszteglés mennyire bosszantotta Gibson kapitányt is, Hawkins urat is. Egymást érték a sürgönyök Dunedin és Wellington közt s Gibson igazán megörült, mikor Flig Balt megjött a «*Három szarká*»-ból és négy matrózt hozott a hajóra.

De midőn Flig Balt elmondta, hogy mily körülmények közt toborozta ezt a legénységet, a kapitány aggodalmasan csóválta a fejét.

— Nem szeretem a garázda embereket, Balt. Aztán meg félek, hogy ügyis megszöknének.

— Ma éjszakára lecsukattam őket a hajófenékre, hadd aludják ki a pálinkát — felelte Flig Balt. — Onnan pedig nem szökhettek meg.

— De hát holnap?

— Holnap is eszükbe fog jutni a mai verekedés s ők maguk fognak könyörögni, hogy ne tegyük partra őket.

— Várjunk hát holnapig — hagyta helyben a kapitány.

A négy matróznak eszébe se jutott a szökés: részegen hortyogtak a hajó-fenekben s a földézet-mester másnap reggel sokáig rázta, míg talpra állíthatta őket.

Am, mikor aztán fölballagtak a hidra, hogy megmutassák magukat, Gibson kapitány mehökkent egy kicsit: négy ilyen szemzen szedett mákvirágot keresve se lehetett volna találni. Azt, hogy semmiféle irásuk, igazoló okmányuk nem volt, még csak elnézte volna a kapitány: hisz tudta, mily körülmények közt került a négy ember a hajóra: de az már mégis sok volt egy kicsit, hogy egyiknek se volt tisztességes ruhája.

Azért, mikor a négy ezimborá visszament a hajó orrába, Gibson kapitány fejesóválva mondta a földézet-mesternek:

— Nem igen tetszik nekem ez a csöselék . . . Azt hiszem, Balt mester, rossz vásárt csináltunk.

— Hátha a tengeren megjavulnak?

— Lehet, lehet . . . de jól a körmükre kell ám nézned, mert én bizony semmi jót se várok tőlük. Egyelőre úgy oszd be őket, hogy ne mind a négy legyen egyszerre szolgálatban, hanem kettő-kettő fölvaltva a többivel.

— Úgy lesz, kapitány úr. S ha Wellingtonba érünk, majd vigyázok rájuk, hogy kerekét ne oldjanak. Itt most nincs mitől félnünk, mert a rendőrségtől jobban félnek, mint a tengertől.

— Ha pedig Wellingtonba érünk, mihelyt lehet, kicseréljük őket — fejezte be a kapitány.

Gibson kapitány ezzel a hajó hátuljára ment, a kormányos mellé, Flig Balt pedig a hajó orrára sietett, hogy föl húzassa a vasmacskát. A többi tengerészek ezalatt föl szaladtak az árbócokra s kioldozták a vitorlákat, hogy a kellő pillanatban a hajó megindulhasson.

BOSZANTOTTA GIBSON KAPITÁNYT IS, HAWKINS URAT IS.

Len Cannon és társai serényen dolgoztak a többiekkel. Látszott, hogy értik a mesterségüket s ugyancsak derék hajósok, ha rákerül a sor, mert szinte előre tudták és várták a parancsokat.

Vin Mod, a ki együtt dolgozott a földézet-mesterrel a vasmacskánál, halkán odaszólt följebbvalójának:

— Úgy látszik, hogy embereink értik a mesterségüket.

— Nagyon is, Mod!

— Még három ily derék ficzkó s akkor aztán eljen Flig Balt kapitány!

A fődélzet-mester kissé meghökkenve nézett szét, hogy nem hallja-e valaki ezeket a gyanús szavakat s aztán szemrehányóan szólt:

— Teneked csak mindig eljár a szád! A kapitánynak nem tetszenek ezek az emberek és Wellingtonban szólnak akarja bocsájtani őket.

— Hm, de előbb Wellingtonba kellene ám érni! — felelte Vin Mod gúnyosan. — Csakhogy attól félek, hogy mi soha sem jutunk el odáig.

A *James Cook* lassan-lassan mozogni kezdett. Vasmacska már nem fogta a feneket s a vitorlák duzzadni kezdtek a friss hajnali szélben. A brigg neki lódult és csöndesen közeledett a szűk esatorna felé, mely a kikötőből a nyílt tengerre sietett. A molónak a város felőli oldalán kis csoport kíváncsi ember leste, nézte a hajó indulását és Flig Balt, a kinek jó szeme volt, észrevette, hogy a csoportban négy-öt rendőr élénken beszélget és egyre a hajót nézi.

— Ezek megszimatozták, hogy a verekedők ide menekültek — súgta oda Vin Modnak.

Ezzel rögtön a hajó farára szállt s megjelentette a kapitánynak, hogy baj van.

Gibson kapitány nem habozhatott; ha folytatni akarja útját, akkor szüksége van a négy matrózra; de ha a rendőrök meglátják őket a fődélzetben, akkor megállítják a hajót, hogy elfoghassák a garázda verekedőket. Pedig mindjárt oda érnek a fordulóhoz, a hol alig egy kődobányira lesznek a parttól s akkor a rendőrök kényelmesen ráismerhetnek a szökevényekre.

— Vidd le őket a hajófenékbe, míg kiérünk a kikötőből! — parancsolta Flig Baltnak.

A fődélzet-mester mindjárt futott a parancsot teljesíteni.

— Menjetek le, gyorsan! — mondta Len Cannonnak és társainak.

A négy mákvirág körülnézett s meglátván a parton a rendőröket, azonnal tisztában volt a helyzettel. Mind a négyen lesomfordáltak a hajófenékbe s mikor a *James Cook* elhaladt a rendőrök mellett, egyetlen egy gyanús alak se térfertget a fődélzetben.

És még nyolcz óra se volt, mikor a brigg már kint bukdácsolt a nyílt tengeren, dél felé hagyván az ottagói világító-tornyot és a Saunders-fokot.

(Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Október 6. A kaposvári áll. főgimnázium «Virág» önképzőköre folyó hó 5-én díszülést tartott 1849 október 6-nak emlékére, a következő műsorral: Hymnus. Éneklé a férfikar. Megnyitó beszéd dr. Vass M. tanár úrtól. Október 6. Ábrányi Emiltől, szavaltta: Friedmann S. VIII. o. t. Ünnepi beszéd. Tartotta: Haberfeld O. VII. o. t. Október 6. Kún L.-tól, szav. Bárány L. VII. o. t. Költemény, szavaltta Györék J. VI. o. t. Szózat. Éneklé a férfikar.

A Huszár-Ujlaki-féle női festő-iskola (VII., Rottenbiller-utca 46.) 1902. évi október hó 1-én nyitotta meg II. évfolyamát. A tanítás ezidén is kiterjed

úgy a képző-, mint az iparművészetre s mindkét ágban kitűnő tanerők vezetése mellett történik az oktatás.

Önképzőkori tudósítások. A gyöngyösi áll. főgimnázium kebelében fennálló «Vachott-kör» az idén is megalakult a következőképpen: Elnök: Bodor József VIII. o. t., titkár: Kemény Nándor VIII. o. t., főjegyző: Hényel István VIII. o. t. — A veszprémi kegyesrendi főgimnázium «Anyos-kör»-e szeptember 21-én alakult meg. Elnök lett az ifjúság részéről: Schottola Ernő VIII. o. t., alelnök: Neumayer János VIII. o. t., főjegyző: Tóth Aurél VII. o. t. — A nagyváradi áll. főreáliskola «Arany János» önképzőköre 1902. szept. 27-én Tompa-ünnepélyt rendezett. Az ünnepély műsora a következő volt: A gólyához, szavaltta Jakab Sándor VIII. o. t. Tompa élete és lírája, felolvasta Kovács J. VIII. o. t. Haldokló mellett, szavaltta Gottlieb Zoltán VIII. o. t. Tompa Mihály élete. Emlébeszéd, tartja Jesch A. VIII. o. t. Pipás kántor, szavaltta Weisz Jenő VIII. o. t. — A löcsei kir. k. főgimnázium «Jókai-kör»-ének szept. 20-án megtartott alakuló gyűlésén ifjúsági elnök: Tivadar György VIII. o. t., főjegyző: Mayer Gyula VII. o. t. lett. A satoralja-újhelyi róm. kath. főgimnázium «Kazinczy-kör»-e szeptember 14-én tartotta alakuló gyűlését. Elnök lett: Sebők Elek VIII. o. t., főjegyző: Baumgartner Alajos VIII. o. t., pénztáros: Grünwald Hermann. — A pesti VIII. ker. áll. főgimnázium önképzőköre szeptember 28-án tartotta alakuló ülését. Elnök lett: Molnár Aladár VIII. o. t., alelnök: Bárony Dezső VIII. o. t., titkár: Przybilla Jenő VIII. o. t. — A csiksomlyói főgimn. önképzőkörének tisztikara a következő: Elnök: Pap Béla, főjegyző: Elekes Márton, titkár: Kovács Miklós, bíráló bizottsági tagok: Dávid László, Pál Gyula és Dénes Imre, Albert Vilmos, pénztárosok: Incze Gábor, aljegyzők: Buzás József és Kőmte Géza VII. o. t. — A besztercebányai kir. kath. főgimnázium «Jókai-kör»-e szept. 21-én tartotta meg alakuló gyűlését, melyen a tisztviselőket választották meg. Titkár: Pollacsik Lajos VIII. o. t., főjegyző: Pethes László VIII. o. t., aljegyző: Freund Valér VII. o. t., főpénztáros: Róka Kálmán VIII. o. t.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Magyar Gyorsírási Újság, szerkeszti Forrai Soma, Budapest, VIII., Csokonai-utca 10. A gyorsíró-közönség bizonyára érdeklődéssel fogadja ezt a lapot, a mely részint közönséges nyomatással, részint gyorsírási szöveggel van kiállítva s tartalma is igen változatos. A közönség figyelmét mindenesetre meg fogja ragadni a gyorsírás elméleti kérdéseinek kifejtéséről meginduló cikksorozat, mely a Gabelsberger-Markovits-rendszer vitás kérdéseit minden oldalról megvilágítja. Az I. szám tartalmából kiemeljük a következő cikkeket: Pályázat szépirodalmi közleményre. Pályázat gyorsírási rébusz-rajzokra. — Elméleti tanulmányok. — Kossuth halála. A lap előfizetési ára félévre 2 kor., egész évre 4 kor.

Nagykőrösi diáklap. Ez a címe a nagykőrösi gimnázium önképzőkori újságjának, mely havonta kétszer jelenik meg. Októberi száma változatos tartalommal jelent meg.

A Balaton Írásban és Képpen. Irta Sági János. A díszmunka 350 oldalt s 120 képet tartalmaz. Az előfizetési ára csak 3 K. A bolti ára 5 K. A kik a

Keszthelyi Hirlapnál már most megrendelik, 3 K. 70 f. beküldése után bérmentve kapják.

Járt utakon. Erdély Ernő novelláiból és elbeszéléseiből összegyűjtött egy kötetre valót s tarkítva néhány verssel, november végén kiadja. A kötetnek 2 korona lesz az ára. Az előfizetési összeget szerző nevére a «Győri Hirlap»-hoz kell elküldeni.

VEGYESEK.

Az amoebáknak, a legegyszerűbb protozoonoknak mozgása, melyet jellemző volta miatt amoebaszerűnek (amoeboidnak) neveznek, Berthold és Qinczely szerint vegyi folyamatoktól van föltételezve. Szerintük ugyanis az amoeba mozgását testének a környező mediummal szemben való felületi feszültségében történő változások okozzák. Azok a vegyi folyamatok, melyek a felületi feszültséget befolyásolják, az amoeba testében folynak le s az anyagcsere eredményei. Igen tanulságosan lehet utánozni az amoeboid mozgást Bernstein és Paahow következő kísérletével: Lapos fenekű, vízszintesen álló üvegedénybe hígított salétromsavat öntünk. Egy csepp higanyt teszünk bele s a higanycsepp közelébe ketted chromsavas káli egy kis kristályt. A higanycsepp mozgásai rendkívül energikusok s egészen azt a benyomást teszik, hogy eleven amoeba mozog a folyadékban. Azok a vegyi folyamatok, melyek a higanycsepp mozgását okozzák, nem a higanycsepp belsejében, hanem a felületén folynak le s okozzák a felületi feszültség változásával járó amoebaszerű mozgást. Ez a lényeges különbség volna csupán a higanycsepp és az eleven protoplasmacsepp (Amoeba) mozgása között?

Érdekes számok. Lapunk egyik olvasója a most lezajlott Kossuth-ünnep alkalmából a következő érdekes számokat közli velünk:

Kossuth születési éve	1802
Halálának éve	1894
A két évszám összege	3696

Ez a szám 2-vel osztva éppen 1848-at ad. Hogy ez az évszám mit jelent Kossuth és a magyar nemzet életében, azt magyarázni fölösleges.

Mátyás király szülőháza. II. Rákóczi György fejedelem 1649-ben Kolozsvár város tanácsához átiratot intézett, hogy nagy gondban és beesben részesítsék Mátyás király szülőházát. Az átirathoz egyúttal mellékelte Mátyás királynak 1497. szeptember 28-án kelt kiváltságlevelét, a melyvel a nagy király a házat örök időre minden adó és teherviselés alól fölmentette. Mátyás az oklevél bevezető soraiban elmondja, hogy «királyi felséghez illik születése házáat és helyét kegyekkel, kedvezésekkel és szabadságokkal látni el». Megemlíti továbbá, hogy a ház *Kolb István* kolozsvári polgáré s egyúttal pontosan meghatározza a házat. A király szava szerint: «Kolb István udvarfelke vagy kőháza Kolozsvár ó-várában, az új városal szemben fekszik, s kelet felől szomszédja egy utca, melyen mennek a Boldogságos Szűz Mária azon Ó-Várban fekvő kolostorához, nyugat felől pedig szomszédja a Veres Antal háza».

Mi az ember? Az egyiptomiak az embert beszélő állatnak, Mózes Isten képmásának, Aeschylus a Föld fiának, Szofoklesz képnek, Plotinusz minden jó urának, Szokrátesz kisistennek, Pindár az árnyék álmának, Homér és Osszián hulló falevelnek, Hiob a por fiának, Herodot nyomorúságnak Cicero eszes állat-

nak, Plátó kétlábú állatnak, vagy Isten közreműködő eszközének, Jean Paul félistennek, Schiller a természet urának nevezte.

Mérges tengeri kígyók. Széltében elterjedt az a hit, hogy a tengeri kígyók egyáltalában nem veszedelmesek. Az utóbbi időben azonban sajnálatos halálesetek éppen ennek a véleménynek az ellenkezőjét igazolták. Japánban, Indiában, Új-Kaledóniában akár-hányszor halálosnak bizonyult a tengeri kígyók csípése. Most tartalmas cikket közöl dr. Kermorgant az «Annales d'Hygiène et de Médecine coloniales»-ban a tengeri kígyók veszedelmes voltáról. Azia és Afrika keleti, Közép-Amerika és Ausztrália nyugati partjain igen gyakoriak a tengeri kígyók, melyek valamennyien méreghólyaggal bírnak. Dr. Kermorgant patkánnyal és kutyával kísérletezett. A meg-mart állatok öt perc alatt elpusztultak.

FEJTÖRŐ.

Számtani kérdés:

Egy apa fiának minden hibátlan dolgozatáért 10 fillért ad; ellenben a fiú minden hibás dolgozatáért 5 fillért fizet vissza apjának; miután a fiú 20 dolgozatot elkészített 80 fillérje van, hány dolgozatot készített hibátlanul és hányat hibásan?

(Pásztor Lipót.)

Történelmi kérdés:

Hogy hívták azt az egyiptomi pharaót, ki az aethiópok ellen harczolt s a Nilust szabályozta egy nagy tó által? Mi a neve annak a tónak?

(Imreh Béla.)

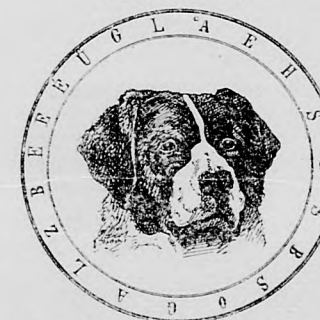
Szótagrejtvény:

A következő szótagokból: vasz, kó, tel, ga, ma, na, na, ká, ka, to, va, ta, ék, er, esi, ti, sir, nesz, e, alko-tandó kilencz oly szó, melyek kezdőbetűi felülről lefelé olvasva az Alföld egyik híres városának nevét adják; a szavak értelme:

1. Kútnak egy része
2. Női név
3. Csúsómaszó állat
4. Mindenki egykor oda kerül
5. A hazát megvédi
6. Leánynév
7. Alföldi város
8. Feszítő eszköz
9. Évszak.

(Popovits József.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 október 19.

26. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése.

Földrajzi kérdés: Milanó, 470,000 lakossal. Számtani kérdés: 5. Szótagrejtvény: Rimaszombat. Képrejtvény: Rászállott a vadgalamb a zöld ágra.

Helyesen fejtették meg: Borsai Elek, Taubinger Zoltán, Popovits József, Adler Miklós, Spitz Emil, Dobránszky Ede, Somogyi Zsigmond, Balonyi Tibor, Breuer Ernő, Karczag Jenő, Faragó Andor, Rogulics János, Reinel János, László Pál, Popper József, Mika Vilmos, Vértessy István, Wettin Jenő, ifj. Mohai Lajos, Müller István, Imreh Béla.

A kitűzött könyvjutalmat (Plutarchos: Életrajzok) Somogyi Zsigmond főgimn. V. o. t., szegvárdi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

U. (Kolozsvár). Áthelyeztetni nem lehet, annál kevésbé, mert tudtukkal az ilyen alapítványos helyek itt Budapesten is be vannak mind töltve. Egyébként jól megokolt folyamodványát nyújtsa be az év utolsó hónapjában a miniszteriumhoz. Esetleg fog sikerülni. Évközben nem lehetséges. — **M. A.** (Pozsony). Intézkedtünk, hogy az első és következő számokat pontosan megkapja. — **V. Gy.** Köszönet a szíves érdeklődésért s a talpraesett, szép cikkért. Kérjük továbbra is szíves érdeklődését. — **H. J.** Szíves üdvözlét. Az érdeklődés annál is inkább jól esik nekünk, mert látjuk, hogy törekvésünknek méltányolói éppen azok, a kik az ifjúsággal hivatásból és szeretettel foglalkoznak. — **Gyűjtő-ívet kérőknek.** Lapunk ezidei első számához melléktünk gyűjtőívet. Ha elkallódott, újat küldetünk. — **F. Gy.** Rendben van. — **Bajza-kör** (Eger). Azok a számok nincsenek meg s így nem küldhetjük el, pedig szívesen megtennők. — **G. J.** (Pozsony). «Der gute Kamerad»; megjelenik Stuttgartban, hetenkint egyszer. Negyedévre két márká. — **L. K.** (Nagyvárad). 1. A Verne-regényhez minden számban lesz egy kép. 2. Arról a városról szintén írunk; illusztráció is lesz bőven hozzá. 3. A címeiket várjuk. — **Sz. N.** (Rákospalota). Hibás. — **J. B.** (Budapest). Közöljük. — **M. J.** Rejtvénye igen könnyű. — **B. E.** (Budapest). Levelezőlapja bizonyosan elkallódott. — **Főjegyző** (Nagy-Károly). Forduljon a Középiskolai Matematikai Lapokhoz; az szívesen felel kérdésére. Tudtukkal ott is jelent meg e kérdés. — **B. J.** (Székesfehérvár). A tudósítóknak nem adunk semmiféle tiszteletdíjat. — **R. J.** (Nyitra). Megjelent a Franklin-Társulatnál a «Jeges Irók Iskolai Tára» című vállalatban. Magyarázta Greguss Ágost. Ára 1 kor. 60 fillér. — **R. J.** (Győr). Az évfolyam végéig tart.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikk és kellékek az ideig jórészt Bécsből szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.
Árjegyzék kívánatra bérmentve.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KENYÉR ÉS BECSÜLET

REGÉNY

A felserdült ifjúság számára.

IRTA

GAAL MÓZES

Ára füzve 3 korona, vászonkötésben 5 korona.

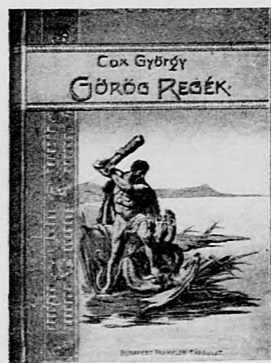
FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Cox György. Görög regék. Angolból ford. Komáromy Lajos tanár.
Második javított kiadás. 90 nagyrészt eredeti képpel 6 K.
Díszes vászonkötésben 7 K.

Ez a könyv a görög isteni és hősi mondákat adja, eredeti szépségökben, a mint a mythost a klasszikus költők (első sorban Homéros és a tragikusok) alakították. Tartalmuknál és előadásuknál fogva különösen az alsóbb osztályok ifjúságának nyújtanak kedves és tanulságos olvasmányt, de nagy haszonnal és nem csekélyebb élvezettel olvashatja a felnőtt ifjúság is. A munka tartalma:

I. Istenek: A Delosi Appolo. A Pythói Appolo. Niobe és Leto. Daphne. Kyrene. Hermes. Demeter keserve. Az alvó Endymion. Phaeton. Briareos. Semele. Dionysos Pentheus. Asklepios. Ixion. Tantalus. Herakles fíradózsai. Admetos. Epimetheus és Pandora. Io és Prometheus. Deukalion. Poseidon és Athene.

II. Hősök: Medusa. Danae. Perseus. Andromeda. Akrisios. Kephalos és Prokris. Skylla. Phrixos és Helle. Medeia. Theseus. Ariadne. Arethusa. Tyro. Narkissos. Orpheus és Eurydike. Kadmos és Europa. Bellerophon. Meleagros. Iamos.

III. Regék a trójai háborúról: Paris és Oimone. Iphigenia. Achilles. Sarpedon. Memnon. Hektor és Andromache. A Iotos-evők. Odysseus és Polyphém. Odysseus és Kyrke. Odysseus és a szirének. Helios tehenei. Odysseus és Kalypso. Odysseus és Nausikaa. Odysseus bosszúállása.

IV. rész. Thebái regék. Laios. Oedipus. Polynikes. Antigone. Euryphile.

V. rész. Különféle regék. Atys és Adrastos. Apolló, bosszúállása. Arion története. A békák és egerek harca Utószó. Magyarazatok.

Defoe Dániel. Robinson Crusoe élete és viszonytag-ságai. Hatodik kiadás.

Paget Walter 120 rajzával 3 K 60 f.
Vászonba kötve 4 K 80 f.
Díszkiadás falemezes kötésben 8 K.

Robinson oly világirodalmi közkinés, hogy a vele való foglalkozás csak hasznára lehet irodalmunknak. Hát még, ha Defoe-féle regényt olyan pompás kiállításban kapjuk, minőben a Franklin-Társulat becsátotta közre. Gaal Mózes könnyed tolla kellett hozzá, hogy ez az örökszép regény ismét az újság ingerével hasson reánk. Ebben a simán folyó, magyaros zamatú előadásban méltán kér helyet e könyv, mely azonkívül remek illusztrációkkal van ellátva, a magyar családok asztalán s a gimnazista vagy leányiskolai növendék örömmel fogja olvasni gyermekkori kedves ismerősét ebben a fényes alakban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

«Néhai való jó Mátyás király.»

Kincses Kolozsvárnak dicső, szép ünnepe volt az elmúlt héten. Szobrát leplezte le annak a nagy királynak, a ki szülötte volt a városnak, de nem bíbor vánkoson, királyi palotában született, hanem egy ócska házban, melynél Kolozsvárt is, másutt is sokkal fényesebbek vannak ma. Mikor pedig születék, akkor apja dicsőségét még nem hirdették Európaszerte, s nem álmodott arról a török, hogy néhány esztendő múlva rettegve fogja emlegetni törökverő Hunyad rettenetes karját.

Ötödfél századnak kellett elmulnia, míg a szobor felállították emlékére a nagy Mátyásnak, emlékére Mátyás fényes korának.

De bármily későn is, ime áll a szobor, s kincses Kolozsvárnak legnagyobb büszkesége marad időtlen nagy időkig.

Mátyás alakja a világtörténelemé, kinőtt az abból a szűk keretből, melybe sorsa helyezte. A miképen ő nagyobb vala összes kortársainál, azonképpen emléke is nőtt, folyton nőtt az idők folyamán. A nép mesemondó kedve megcsappant, s a költők lantja ma ritkábban száll vissza a múlthoz, mint a múlt század elején; a történelmi kutatás fátyla bele világít a rejtelmekbe, sok alakról letépi a történetirő azt a hazug köntöst, melybe a kortársak szűk s gyakran elfogult látóköre gondosan belé burkolta: csak Mátyás nagy alakja nem szenvedett. A reá eső világosság még nagyobb arányúnak láttatja, s a történelmi Mátyás egy pillanatra sem hazudtolja meg a mondabeli Mátyást, kit a nép szeretete századokon át dédelgetett. Ez pedig kimondhatatlanul jól esik a mi szívünknek.

Mikor kincses Kolozsvárnak tágas főterén a lepel lehullott Fadrusz János remek alkotásáról,

Mátyás parancsoló, fenséges arca mintha bevilágította volna az egész magyar hazát.

A művész lelke hogy megtudta érteni a nagy királyt! Minél tovább nézzük ezt a szobrot, annál közelebb érezzük magunkat a letűnt időkhez.

Úgy tetszik, mintha most jelennek meg diadalmas harcok után, s vezérei körülvennek rajongó szeretettel, felbuzogna minden csepp vér a szívükben és kiáltanak:

— Hunyad dicső fia éljen! ... A magyar király éljen!

Magyar diákok, ehhez a szoborhoz nektek el kell zarándokolnotok hittel, bizalommal, lelkesedéssel és néma áhítattal.

Ötödfél század viharos története vonul el lelketek szeme előtt. A fénynek és árnyak olyan káprázatos váltakozása, minőről embernek fogalma nincsen. Ó, mert olyan a mi nemzetünk története Mátyás után, mintha vérrel irták volna, s mintha ez a vér nem szenny, hanem lobogó láng volna. Harcok mámore, szenvedélyek dúló vihara, kétségbeesés, hősi felbuzdulás, remény, mely vakon bizik, s kétségbeesés, mely megtagadja a reményt, feltörő átok, buzgó zsolozsma, titkon elsírt könyvgyűlnek el benne csodálatosan.

A ki olvassa, nem akarja hinni, de hinnie kell, mert itt az élő tanubizonyosság, maga a nemzet. Ez a világtörténelemnek nyilvánvaló csodája, mely mindennél fényesebben tanuskodik arról, hogy a magyar nemzet nemcsak a múlté, hanem a jövőé is.

Nemzetem ifjúsága, vedd zarándokúdat e szoborhoz és szálljon meg százszoros erő. És aztán menj haza azzal a törhetetlen elhatározással, hogy a férfi munkát, melyet az élet és a hazafiúi kötelesség rád fog róni, emberül elvégzed.

Így ünnepeld a nagy király emlékét!